

Հաստատում եմ՝

ՀՀ պետական կառավարման ակադեմիայի ղեկավար
տեխնիկական գիտությունների թեկնածու,

դոցենտ Խ. Ղազեյան

01/07/2026թ.

ԿԱՐԾԻՔ

ԱՌԱՋԱՏԱՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ

ՏԱԹԵՎԻԿ ԶՈՐԻԿԻ ՎԱԹՅԱՆԻ

ՍՈՑԻԱԼ—ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ ՕՏԱՐԱՑՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐԸ ՆԵՐԹԻՄԱՅԻՆ
ԱՐԺԵՔԱՊԱՀԱՆՋՄՈՒՆՔԱՅԻՆ ԿՈՂՄՆՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՒՄ

ԺԹ.00.03 «Սոցիալական հոգեբանություն» մասնագիտությամբ հոգեբանական
գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման ատենախոսության

ՏԱԹԵՎԻԿ ԶՈՐԻԿԻ ՎԱԹՅԱՆԻ՝ «ՍՈՑԻԱԼ—ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ ՕՏԱՐԱՑՄԱՆ
ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐԸ ՆԵՐԹԻՄԱՅԻՆ ԱՐԺԵՔԱՊԱՀԱՆՋՄՈՒՆՔԱՅԻՆ
ԿՈՂՄՆՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՒՄ» խորագրով ատենախոսությունը
քննարկվել է ՀՀ պետական կառավարման ակադեմիայի հոգեբանության և
քաղաքագիտության ամբիոնի նիստում (22.06.2026թ., արձանագրություն N 6):
Ամբիոնի նիստին մասնակցում էին հոգեբանության և քաղաքագիտության ամբիոնի
վարիչ, հ.գ.թ., դոցենտ Լ. Հ. Պետրոսյանը, ք.գ.դ., պրոֆեսոր Մ. Մարգարյանը,
հ.գ.թ., պրոֆեսոր Ռ. Վ. Աղուզումցյանը, հ.գ.թ., դոցենտ Ս. Հ. Պողոսյանը, ք.գ.թ.

դոցենտ Մ. Գ. Մարգարյանը, ամբիոնի դասախոսներ Ա. Ղուշյանը, Լ. Գրիգորյանը, գործավար Ս. Յ. Ավագյանը:

Աշխատանքի արդիականությունը պայմանավորված է նրանով, որ սոցիալ-հոգեբանական ուսումնասիրությունները վկայում են, որ ժամանակակից մարդու գործունեության և կյանքի համար առաջնահերթ է դարձել նոր միջավայրին արագ հարմարվելու, սոցիալական փոխհարաբերություններում ճկունություն դրսևորելու ունակությունը: Այս համատեքստում որոշ չափով փոխակերպվում են նաև անձի պատկերացումները «ես»-ի մասին, ի հայտ են գալիս օտարացման նոր հարթություններ, որոնք ավելի ու ավելի են ներթափանցում անձի ներաշխարհ: Ատենախոսը նշում է, որ օտարացման հիմնախնդրի սոցիալ-հոգեբանական երևույթը ուսումնասիրվում է որպես ներխմբային համախմբվածության և թիմի ներսում հոգեբանական մթնոլորտի դրսևորման գործոն, ինչպես նաև որպես արժեքային կողմնորոշումների ձևավորման ու վարքային մոդելների կազմակերպման նշանակալի ցուցիչ: Ատենախոսը գտնում է, որ հետաքրքրություն են ներկայացնում աշխատանքային թիմերում սոցիալ-հոգեբանական օտարացման դրսևորումները, այդ ընկալումների խորը կապերն աշխատակցի ինքնաճանաչման և ինքնագնահատման գործընթացների հետ: Հատկապես ընդգծում է օտարացման դերն ու նշանակությունը աշխատանքային թիմերում հոգեբանական մթնոլորտի ձևավորման և գնահատման տեսանկյունից:

Ելնելով թեմայի արդիականությունից՝ ատենախոսն իր առջև նպատակ է դրել ուսումնասիրել օտարացման հիմնախնդրի սոցիալ-հոգեբանական մեկնությունները, վերհանել օտարացման ասպեկտներն ներթիմային արժեքապահանջմունքային կողմնորոշումների համակարգում, հետազոտել սոցիալ-հոգեբանական օտարացման արժեքային կողմնորոշումները հոգեբանական մթնոլորտի և ներթիմային համախմբվածության սուբյեկտիվ գնահատականներում:

Առաջադրել է վարկած և ենթավարկածներ, հիմնական վարկածն այն է, որ սոցիալ-հոգեբանական օտարացումը, որպես ներթիմային արժեքապահանջմունքային գնահատումների համակարգ, արտահայտվում է արժեքային կողմնորոշումների բևեռացմամբ և ներխմբային համախմբվածության

դիսֆունկցիոնալությամբ, որտեղ սոցիալ-հոգեբանական մթնոլորտը և հոգեբանական տարածության պարամետրերը հանդես են գալիս իբրև փոխկախյալ դետերմինանտներ՝ պայմանավորելով համախմբվածության մակարդակն ու դրա դինամիկան:

Ատենախոսությունը բաղկացած է ներածությունից, երեք գլուխներից, եզրակացությունից, գրականության ցանկից:

Ատենախոսության ներածության մեջ ներկայացված են թեմայի արդիականությունը, մշակվածության աստիճանը, սահմանված են աշխատանքի նպատակը և խնդիրները, ձևակերպված են հետազոտության վարկածը և ենթավարկածները, օբյեկտը, առարկան, ներկայացված են հետազոտության տեսամեթոդաբանական հիմքերն ու ընտրված մեթոդները, տեսակագործնական նշանակությունը, գիտական նորույթը, ինչպես նաև պաշտպանությանը ներկայացվող դրույթները:

Ատենախոսության առաջին՝ «Օտարացման հիմնախնդիրը սոցիալ-հոգեբանական գիտակարգում» վերտառությամբ գլխում վերլուծության է ենթարկվում սոցիալ-հոգեբանական օտարացման գիտատեսական հիմքերը և հիմնախնդրի ուսումնասիրման ժամանակակից միտումները: Այն բաղկացած է երեք ենթագլուխներից՝ «Սոցիալ-հոգեբանական օտարացման գիտատեսական մեկնությունները», «Օտարացման սոցիալ-հոգեբանական բնութագրումները», «Սոցիալ-հոգեբանական օտարացման ժամանակակից միտումները»:

Ատենախոսության երկրորդ՝ «Արժեքապահանջմունքային կողմնորոշումների համակարգը սոցիալ-հոգեբանական օտարացման համատեքստում» վերտառությամբ գլխում վերլուծության է ենթարկվում արժեքային կողմնորոշումների հոգեբանական ֆենոմենը «յուրային»-«օտար», «մենք»-«նրանք» հասկացությունների շրջանակում:

«Անձի արժեքային կողմնորոշումների սոցիալ-հոգեբանական քննություն» վերտառությամբ ենթագլխում մատնանշվում է, որ արժեքային կողմնորոշումներն ուղենշում են սոցիալական նորմերի յուրացման գործընթացը, որի դրսևորման

յուրահատկություններն ուսումնասիրության կարևոր օբյեկտ են դարձել հոգեբանական գիտակարգում:

Երկրորդ՝ «Արժեքապահանջմունքային կողմնորոշումները օտարացման ներթիմային բնութագրումներում» վերտառությամբ ենթագլխում մատնանշվել են ներթիմային համաձմբվածության, սոցիալական խմբում անձի հարմարվողականության, ինչպես նաև խմբի ներսում կոնստրուկտիվ հոգեբանական մթնոլորտի զարգացման և, պահմանման գիտատեսական հարցադրումները: «Սոցիալ-հոգեբանական օտարացման հայեցակարգը արժեքապահանջմունքային կողմնորոշումների համատեքստում» վերտառությամբ երրորդ ենթագլխում ներկայացվում է սոցիալ-հոգեբանական օտարացման հայեցակարգային մոդելը, որը ցույց է տալիս հիմնախնդրի դինամիկ բնույթը:

Ատենախոսության երրորդ՝ «Փորձարարական հետազոտության կազմակերպումը և արդյունքների ամփոփումը» վերտառությամբ գլխում ներկայացված են փորձարարական հետազոտության կազմակերպումը և մեթոդական գործիքակազմի հիմնավորումը, հետազոտության արդյունքների վերլուծությունը:

Փորձարարական հետազոտությունն իրականացվել է 20-50 տարեկան անձանց շրջանում: Ընտրանքը մեծ է, մասնակիցների քանակը 1405 է, որից 700 –ը տղամարդ և 705 կին:

Իրականացնելով ծավալուն փորձարարական ուսումնասիրություն՝ ատենախոսը հանգել է եզրակացությունների, ըստ որի հաստատել է առաջադրված վարկածը:

Ատենախոսության հիմնական դրույթներն արտացոլված են հեղինակի կողմից հրատարակված 6 հոդվածներում:

Սեղմագիրն ամբողջությամբ արտահայտում է ատենախոսության բովանդակությունը:

Աշխատանքն առանձնանում է փորձարարական ծավալուն ուսումնասիրությամբ, հետազոտական մեծ ընտրանքով, հետազոտության արդյունքների գրագետ վերլուծությամբ:

Բարձր գնահատելով կատարված աշխատանքը՝ այնուամենայնիվ, ցանկանում ենք նշել որոշ դիտարկումներ, որոնք առավել մանրամասն պարզաբանման կարիք ունեն: Մասնավորապես՝

1. Նպատակահարմար կլիներ ներկայացվեր հետազոտության ընտրանքի ձևավորման սկզբունքները, հետազոտության մեջ ընդգրկված կազմակերպությունների առանձնահատկությունները, մասնակիցների աշխատանքային փորձը, պաշտոնը, խմբերի և թիմերի առանձնահատկությունները, ինչպես նաև հիմնավորվեր հետազոտական խմբերի առանձնացումը:

2. Նպատակահարմար կլիներ աշխատանքի տեսական մասում առանձին ենթագլուխներով ներկայացվեին և վերլուծվեին խմբերի և թիմերի հոգեբանական առանձնահատկությունները՝ հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ հետազոտության առանցքային հասկացություններից են խումբը և թիմը:

3. Ատենախոսության մեջ կիրառված հետազոտության մեթոդները և մեթոդիկաները շատ են, սակայն առկա չէ դրանց միասին կիրառության հիմնավորումը:

4. Աշխատանքը կշահեր, եթե առանձնացվեին կոնկրետ թիմեր, ներկայացվեին դրանց ներթիմային արժեքապահանջմունքային կողմնորոշումները և առավել խորությամբ վերլուծվեր սոցիալ- հոգեբանական օտարացման հիմնախնդիրը:

Հիմք ընդունելով թեմայի արդիականությունը, կատարված հետազոտության ծավալը, կիրառական նշանակությունը՝ ՏԱԹԵՎԻԿ ԶՈՐԻԿԻ ՎԱԹՅԱՆԻ՝ «ՍՈՑԻԱԼ— ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ ՕՏԱՐԱՑՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐԸ ՆԵՐԹԻՄԱՅԻՆ ԱՐԺԵՔԱՊԱՀԱՆՋՄՈՒՆՔԱՅԻՆ ԿՈՂՄՆՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՒՄ» ԺԹ.00.03 «Սոցիալական հոգեբանություն» մասնագիտությամբ հոգեբանական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման ատենախոսության մասնագիտությամբ հոգեբանական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման ատենախոսությունը համարել համապատասխան ՀՀ գիտական աստիճանաշնորհման կանոնակարգի 7-րդ կետի պահանջներին, այսինքն՝ «ԺԹ.00.03 «Սոցիալական հոգեբանություն»» մասնագիտությամբ

կարևոր խնդրի լուծում, իսկ Տաթևիկ Վաթյանն արժանի է հոգեբանական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանին:

ՀՀ պետական կառավարման ակադեմիայի

հոգեբանության և քաղաքագիտության մեթոդի վարիչ,

հոգեբանական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ՝

Լ. Հ. Պետրոսյան

Նիստի քարտուղար՝

Ամբիոնի վարիչ Լ. Պետրոսյանի ստորագրությունը հաստատում են՝

ՀՀ ՊԿԱ գիտական քարտուղար,

հոգեբանական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ՝

Ս. Հ. Պողոսյան

